

(1) 90
JOANNIS LUCHI
DE REGNO
DALMATIÆ,
ET
CROATIÆ,
LIBER PRIMUS.

Dalmatia post extinctos Illyrici Reges innotescere cepit, quomodo de Reipublica, & Monarchia Romana tempore dilatata fuerit, ipsorum Historici referunt: quæ verò post Imperii declinationem in Dalmatia evenerunt, apud plures Auctores, sed adeò confusa reperiuntur, ut vix aliquid certi, vel distincti percipi queat. Cum autem hujus Operis propositum sit obscura illustrare, & confusa distinguere, idè pro antiquorum Scriptorum intelligentia, quædam breviter recensenda erunt. Dalmatiam enim, sicuti in Illyrico statuunt, quicumque mentionem ejus faciunt, ita cum Græci terminos Illyrici diversos quam Romani ponant, antequam Dalmatiæ fines inquirantur, breviter prænarranda erunt quæ de Illyrico ante Romanorum adventum referunt Scriptores; deinde relatis variis finibus, quos vigente Imperio Romano habuit Illyricum, & Dalmatia, tractanda erunt ea, quæ post ejusdem declinationem in Dalmatia gesta sunt, & quomodo, quoque tempore Dalmatiæ pars in Regnum Croatorum transiverit: ut Regni Dalmatiæ & Croatiæ statu antiquo cognito, & per temporum successiones cum hodierno collato, clariora evadant, quæ de Rebus Dalmaticis scripta reperiuntur.

CAPUT I.
De Illyrico.

Illyriorum antiquam, sed fabulosam, originem Appianus refert, eos Adriatici maris accolæ fuisse Scylax Cariandensis testatur, conterminos Macedonas vicisse, Amyntamque Philippi Patrem vestigalem reddidisse, Diod. Siculus, & Justinus referunt; sed variante fortuna Philippus Bardileum Illyrici Regem, quamvis difficili, cruentoque prælio fugatum, partem Macedoniæ occupatam primo cedere, mox iterum victum, patere coëgit; ejus verò filium Clitum, & Glauciam alterum Illyriorum Taulantiorum Regem, jugum detrectantes, Alexander, qui Magnus cognominatus fuit, coërcuit, ut Arrianus refert. Alexandri deinde successoribus de Macedonico Regno inter se pugnantibus, Illyriorum Reges jugum excusserunt; nam eundem Glauciam Pyrrhum puerum recepisse, & Cassandro Macedoniam regenti, maximamque pecuniam pollicenti, tradere noluisse, sed educatum in Regnum Epirotarum restituisse,

Plutarchus tradit. ^a Quæ omnia sicuti Illyrios ab antiquo bellicosos, & Macedonibus conterminos demonstrant; ita adeò exigua sunt, ut ex eis status totius Illyrici, ejusque termini percipi non possint, nec deinde Romana in Illyrico bella, nisi præcognito ejus maritimo statu: idè proximi maris memoriæ antiquæ colligendæ sunt, ut inde, & fines Illyrici, & Romana in eo bella percipi possint. Sinum Adriaticum, quem Græci Ionium dicunt, antiquissimis temporibus Illyricum vocatum, testantur Poætæ Argonautarum, & Colchorum itinera describentes, ut Callimachus à Strabone relatus libro primo de Colchis ait:

Secessum Maris Illyrici simul ac tetigerunt,

Finem remigio mox statuere suo:

Harmonia diruque ubi serpentem induit olim

Ad levam sedes constituere sibi.

Et Apollonius Argonauticôn l. 4. de eisdem:

Hi juxta Illyricum, ex profunditate nigrum flumen

Ubi Harmonia est, & Cadmi bustum, turrim fresum.

excitarunt

Encheleansum inquilini.

Virgilius quoque primo Æneidos de Antenore:

Illyri-

² Illyricos penetrare sinus, atque intima tutus Regna Liburnorum, & fontem superare Timavi. Quem sequitur Epitoma Tor Trogi Iustinus lib. 24. de Gallis Alpes transgressis: Ex his portio in Italia Romam cepit, & portio Illyricos sinus ducibus avibus (nam augurandi studia Galli præter ceteros callent) per strages Barbarorum penetravit, quod mare deinde Adriaticum vocatum idem testatur Iustinus lib. 20. Adria quoque Illyrico mari proxima, qua & Adriatico mari nomen dedit. & Stephani Epitoma Tor: Est item Insula cum urbe sibi cognomine Issa, in Dalmatico mari, & Illyrico.

Hunc Sinum Pelasgos in potestate habuisse, Dionysius Halicarnassæus tradit, nam relata eorundem peregrinatione, & ad unum ex Padi ostiis Spineticum nomine, appulsi subdit, a ^{a Lib. 1.} *Ibique condiderunt Urbem Ostio fluminis cognominem, prosperaque præ cunctis eum sinum adcolentibus est fortuna, & diu potiti maris imperio, Delphos deo decimas è maritimis proventibus, si qua alia Civitas, magnificas miserunt.* Similiter b ^{b Lib. 7.} Strabo, Spina nunc vicus, quondam Græca urbs nobilis, quando & Spinetarum thesaurus Delphis ostenditur, & alioquin fertur eos Maris dominium obtinuisse. Hæc autem ante bellum Trojanum evenisse, testatur idem Dionysius, qui de cæteris Pelasgis per Italiam sparsis disserens ait, c ^{c Lib. 1.} *Tempus quo res Pelasgorum cæperunt deficere, incidit in alteram ferè ante bellum Trojanum atatem, duraverunt tamen penè ultra ejus belli tempora: donec contracta sunt in gentem minimam.* Post Pelasgos Diomedem eidem mari dominatum esse ex Strabone apparet. d ^{d Lib. 5.} *In ipso autem intimo sinus Adriatici Timavum est, Diomedis templum memorabile, habet enim portum, & elegantem lucum, & fontes septem potabilis aquæ statim in mare alto, & lato excidentis amne.* Et infra. Diomedem circa illud mare ditionem tenuisse testatur Insula Diomedea, & que de Daunius, & Argo Hippius referunt. Post Diomedem Liburnos eiusdem maris dominium habuisse, arguunt quæ de ipsis Plinius, Strabo, & Appianus referunt e. ^{e Plin. lib. cap. 13.} *Flumen Batinum, Truentum cum amne, quod solum Liburnorum reliquum est. Ab Ancona Gallica ora incipit Togata Gallia cognomine, Siculi, & Liburni plurima ejus tractus tenere, in primis Palmensem, Pretutianum, Hadrianumque agrum, Umbri eos expulere, hos Etruria, hanc Galli. Præter quæ Italiæ loca, Dyrrachium quoque in potestate habuisse f Appianus refert, & Corcyram Strabo, de quibus suo loco plura.* Tuscos deinde successisse, ex Livio elicitur g ^{g Decad. 1. l. 5.} *Tuscorum ante Romanum Imperium latè terra marique opes patuere, mari supero inferoque, quibus Italia Insula modo cingitur, quantum potuerint, nomina sunt argumento, quod alterum Tuscum, communi vocabulo gentis, alterum Adriaticum Mare ab Adria Tuscorum Colonia vocaverit Italice gentes, Græci eadem Tyrrhenum, atque h ^{h 7 lib. 5.} *Adriaticum vocant. Item Strabo h Adriaticum fe-**

runt illustrem fuisse urbem, unde & Sinui Adriatico nomen, exigua mutatione litterarum factum est. Quod Plinius melius declarat relatis Padi Ostiis i ^{i Lib. 3. c. 16.} *Omnia ea flumina, fossasque primi Sagis fecere Tusci, egesto amnis impetu per transversum in Atrianorum paludes, quæ septem maria appellantur, nobili portu Oppidi Tuscorum Atria, à quo Atriatium mare ante appellabatur, quod nunc Adriaticum. nempe ex Adriatico, si ve Hatriatico, Adriaticum; sed cum vetustissimi Pelasgorum domini maritimi memoria apud quosdam tantum auctores reperitur, Diomedis verò, & Liburnorum, præter Auctores relatos, Regionum & Insularum nomina ad hæc usque tempora servata, eorum dominium testantur: Adriatici quoque maris nomen Atrien sium Tuscorum Imperium demonstrat: & sicut ex communi gentis vocabulo quintus ordo Architecturæ Tuscanus dictus fuit, ita ex Atria particulari eorum Civitate, domorum laxiorum pars præcipua Atrium denominatum est, ut testatur Varro k. *Impluvium, Compluvium à pluvia, Tuscanicum dictum à Tusceis, posteaquam illorum cavum ædium simulare cæperunt, Atrium appellatum ab Atriatibus Tusceis, illinc enim exemplum sumptum.* Inde ex proximi maris domini consecutione, laxiarumque ædium institutione, nomina imposita, quæ hucusque servantur, Atrien sium potentiam, opumque abundantiam indicant; sed deinde Tulcis à Gallis pulsus, quamvis circum Padana regio ab eisdem occupata Gallia Cisalpina vocari cœperit, tamen mare Adriaticum nomen à Tulcis impositum retinuit; ex quo Gallos maris usu caruisse, verosimile videtur: nam eorumdem expeditionum terrestrium per Illyricum, Græciam, Italiam, & Asiam usque, memoriæ reperiuntur, maritimarum autem nulla; Illyrios quoque ex relatis Pelasgorum, Diomedis, Liburnorum, & Atrien sium rebus parum mari ufos dicendum videtur, & classibus destitutos, alieno nutu navigationem exercuisse, ut infra latius; Atrien sibus autem sede suâ pulsus, l ^{l A-1 intra An. ab Urb. con. 232. & 359.} *Adriaticum Classibus destitutum latrocinii statuisse; Navigantibusque infestum reditum ex Theopompo illis temporibus proximo refert Strabo, m Bonarum frugum ferax est ora Illyrici oleis, & vitibus egregia; nisi quod quadam loca prorsus aspera sunt, & fuit tamen ab initio neglecta fortasse quod soli præstantia ignoraretur, potior tamen causa fuit, quod eam homines savi & latrocinii dediti tenebant.* Propè quæ, tempora Dionysium Syracusiorum Tyrannum colonias in Adriatico deduxisse, & cum Illyriis bellum gessisse, Diodorus Siculus refert; qui relato quomodo ex Sicilia Carthaginenses Dionysius ejecerit, Italiæque proxima loca subegerit, ad Adriaticum quoque in potestate redigendum a nimum intendisse scribit n ^{n Olymp. 98. an. 3. sub n 7. b. con. 260.} *idem tempus in Sicilia Dionysius Syracusiorum Tyrannus**

Tyrannus Urbibus ad mare Adriaticum condendis animum intendit: hoc ideo moliebatur, quod lonium uti vocatur, sinum suæ potestatis facere in animo habebat, ut tutam sibi ad Epirum navigationem aperiret. Urbesque ad manum haberet, quo navibus suis appellere commodè posset: & relatis auxiliis Illyriis præstitis contra Molottos, sequitur: *Intra hæc rerum eventa, Parri quodam oraculo excitati, colonia in Sinum Adriaticum deducta Insulam, qua Phari nomen habet, adjuvante illos Dionysio in illo condunt; Is enim annis non multis ante in Adriam, coloniam Urbem a Lissum edificaverat, cujus Urbis occasione adjutus dum à cæteris negotiis vacat Dionysius navalia pro CC. triremibus extruit. Deinde narrata c c 150 Illyriorum ex adversa Continenti in Insulam Phari transvectione, & Civitatis oppugnatione, subdit. At qui * Lissii Prætorum à Dionysio commendati am habebat, numerosa triremium classe navigia Illyriorum adortus, partem demergit, partem in suam potestatem redegit, Barbarorum supra quinquies mille interfecit. Ex quibus Dionysium, in Adriatico coloniam, & classem numerosam habuisse constat, illum verò cum Gallis Senonibus Adriatici accolis, qui paulò ante Romam incenderant, societatem contraxisse b Iustinus refert, cum Venetis autem, Gallis, vicinis, amicitiam habuisse arguitur ex iis, quæ de eodem refert Strabo. c Dionysius quoque Tyrannus Sicilia inde equorum ad certamina educandorum armenta instituit, ut etiam apud Græcos pullorum Venerorum fama innotuerit, eo que nomine Veneti longo tempore clauerunt. Nam sicuti Venetos intima Sinus coluisse constat, ita eoufque tutam navigationem, & commodam Dionysium extendisse oportet, ut inde armenta equorum deduceret, & integrum maris Adriatici dominium sortitum censendum est, filiumque ejus dominium prædictum retinuisse, ut innuit idem Diodorus: In d ^{d Lib. 16.} *Apulia duas condidit Urbes, quo tutum per Ionium navigantibus transitum præstaret, nam barbari maris accolæ magno navium prædatoriarum numero divagantes, Sinum Adriaticum mercatoribus infestum reddebant, post hæc vitæ pacatiori se dedens, exercitationes militum bellicas exolescere permisit. & narrata Syracusiorum rebellione: sub id verò tempus ad Cauloniam Italia morabatur Dionysius, Philistum igitur exercitus Ducem circa Hadriam tum versantem cum classe accersit, ut quæ recto cursu Syracusas petat, injungit, cumque adeundem uterque locum citato itinere properaret; Dionysius septimo die post reditum Dionis Syracusas per venit: quæ Dionysios in Adriatici ditione perseverasse arguunt, donec ad Syracusas recuperandas classem ex eo deduxerit junior. Quid autem postea usque ad Romanorum adventum in Adriatico gestum sit, nemo refert: unus tantum Dionysij temporibus proximus Scylax Cariandensis Adriaticas oras describens,**

Illyrici situm indicat. Post Liburnos gens est Illyriorum, qui oram maritimam accolunt ad Chaoniam usque, quæ juxta Corcyram Alcinoi Insulam est. quem sequuntur Latini tempora Romanis antiquiora referentes; ut Virgilius loco suprarrelato, & T. Livius, relato Pelasgorum in Adriaticum Duce Cleonymo adventu, ait: e ^{e Dec. p. l. x. v. Con. 453.} *va importuosa Italia littora, dextra Illyrici, Liburnici, & Istri gentes fere. Ex quibus animadvertendum est, Istros, & Liburnos antiquitus ab Illyriis distinctos fuisse, quos deinde Romani in Illyrico incluserunt, ejus fines sæpè variantes, ut suo loco patebit. Ad quorum pleniorum intelligentiam, recensenda sunt ordinatim, prout apud Auctores reperiuntur Romanorum bella in Illyrico gesta, omissis brevitatis causa Isticis (cum Istriam Augustus Italia adscripserit) ut inde Illyrici Dalmatiæque termini melius elici possint.*

Primum Romanorum in Illyrico bellum ejusque causas Polybius refert l. 4. f ^{f l. 2. v. C. 516.} *Agro Illyriorum Rex, filius Pleurati copis terrestribus, & navibus omnes priores Illyriorum Reges longè anterebat, hic Demetrio Philippi patri pecunias largienti receperat se Mydionius, quos Aetoli obsidebant, opem laturum. . . . interea loci adveniunt ad Mydioniam lembi C. in quibus erant 150. & relata Illyriorum victoria: ita Illyrii peracto, quod mandatum à Rege fuerat, supellectile ceteraq, omni præda lembis imposita cœlestim naves solvunt, & patriam suam repetunt. . . . Rex Agro posteaquam lembi rediissent, eique omnia Duces narrassent quæ in pugna acciderant, incredibili exultans letitia, quod Aetolos gentem ferocissimam vicisset, ebrietati, & id genus liberalioribus epulis indulgens, in pleuritici incidit, quæ post dies paucos ipsum sustulit. Regnum Tentha uxor g ^{g 522.} *suscipit, fide amicorum in rerum administratione utens. Hæc more ingenij muliebris, quum nihil, nisi præteritam victoriam ob oculos habere, de externis nihil quicquam cogitare, suis primum concessit, ut singuli quoscunque haberent obvios inter navigandum deprædarentur: deinde parata classe exercitum priorè non minorem emittit: h facta h ^{h 523.} *ducibus potestate, ut pro hostibus populos omnes haberent. Prima expeditio in Eleorum, & Messeniorum fines suscepta est, perpetuis Illyriorum incursionibus obnoxios. Deinde narrata Gallorum prædicatorum perfidia, Phœnices Epiri Urbis occupatione, Epirotarumque obsidione, sequitur Scerdilaidam cum quinque Illyriorum millibus itinere terrestri per fauces ad Antigoniæ adventare. inde victoria Illyriorum de Epirotis, & auxiliis Aetolorum, & Acarnanum, subdit: Illyrii qui Phœnicem occupaverunt una cum Scerdilaida se conferunt, nec longè à copiis auxiliaribus metantur castra, cupientes initio dimicare, sed difficultas locorum impendebat: simul allata sunt à Regina litteræ, quibus quantocius redire, quod pars Illyriorum ad Dardanos defecissent, imperabat. Ita Epi-***